

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

DOI 10.33930/ed.2019.5007.24(6)-4

УДК: 378.018.43

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

DISTANCE EDUCATION IN UKRAINE: REALITIES OF TODAY

О. М. Задорожна

Актуальність теми дослідження. Стрімкий розвиток дистанційної форми навчання обумовлений, насамперед, появою принципово нових умов роботи з інформацією завдяки можливостям, які надають нові інформаційні технології. Технологічність освітньої галузі дозволяє отримати знання на відстані від навчального закладу і це вже стає нормою.

Постановка проблеми. Дистанційна освіта є предметом наукових дискусій не одне десятиріччя її можливості все ще потребують ретельного розгляду, особливо у світлі останніх подій у всесвіті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням загальних теоретичних та методологічних питань застосування дистанційного навчання на різних рівнях освітнього процесу займалися як вітчизняні так і зарубіжні вчені. Загальнопедагогічним питанням підготовки фахівців в умовах дистанційного навчання присвячені роботи українських дослідників І. В. Бацуrowsької, Ю. П. Біляй, І. В. Герасименко, О. О. Гнедкової, Д. О. Касаткіна, Є. Г. Прокоф'єва, В. А. Свідовської, Н. О. Якименко, С. О. Ястремської та інші.

Необхідність та перспективи дистанційного навчання студентів-інвалідів обговорювалися в роботах російських вчених П. В. Лаврова, В. В. Нарусевича, Д. Ф. Романенкової, Н. Ф. Телешевої

Постановка завдання. Метою даної наукової розвідки є аналіз можливостей дистанційного навчання, перспективи і напрямки

Urgency of the research. The rapid development of distance education is due primarily to the appearance of fundamentally new conditions for working with information due to the opportunities provided by new information technologies. The processability of the educational field allows to obtain knowledge at a distance from the educational institution and this is becoming the norm.

Target setting. Distance education has been the subject of scientific debate for decades and its possibilities still need careful consideration, especially in light of recent developments in the universe.

Actual scientific researches and issues analysis. Both domestic and foreign scientists studied general theoretical and methodological issues of distance education at different levels of the educational process. The works of Ukrainian researchers I. Batsurovska, Y. Bilyay, I. Gerasimenko, O. Gnedkova, D. Kasatkin, Y. Prokofiev, V. Svidovska, N. Yakymenko, Yastremska S. and others are devoted to general pedagogical issues of training specialists in the conditions of distance education.

The necessity and prospects of distance education for students with disabilities were discussed in the works of Russian scientists P. Lavrov, V. Narushevich, D. Romanenkova, N. Telesheva.

The research objective. The purpose of this research is to analyze the possibilities of distance education, prospects and directions of its

його розвитку як самостійної технології освіти, яка враховує потребу суспільства в мобільній якісній професійній підготовці і перепідготовці кадрів, відповідає гуманістичним принципам, згідно яким жоден здобувач освіти будь якого рівня не може бути позбавлений можливості отримати омріяну освіти через фінансові труднощі, географічну або тимчасову ізоляцію, соціальну незахищеність або неможливості відвідувати освітні установи в силу фізичних недоліків.

Виклад основного матеріалу.

Перші спроби впровадження в освітянську галузь технологій дистанційного навчання були зроблені ще в 60-х роках двадцятого століття в країнах Західної Європи і США.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та комп'ютеризація населення зумовили зростання попиту на нові, специфічні технології в освіті, що дозволяє здобувачам навчатися на значних відстанях від закладів освіти. Саме цьому критерію і відповідає дистанційне навчання яке було й залишається предметом активної наукової дискусії як за кордоном, так і в нашій країні.

Подібна система отримання знань дозволяє значно знизити витрати на навчання, оскільки дистанційна освіта дешевше традиційних форм вищої освіти, а також дозволяє скоротити транспортні витрати на проїзд до місця навчання і назад. Більш того, дистанційну освіту можна отримувати в будь-якому зручному для здобувача ритмі, розподіляючи навчальне навантаження за власним бажанням, а при правильній організації занять та контролю знань може бути досягнута висока ефективність такого способу отримання фахової освіти саме завдяки використанню нових програмно-апаратних платформ і електронних курсів.

З іншого боку, критики дистанційної освіти заявляють, що її якість не можна порівняти навіть із

development as an independent educational technology that takes into account the needs of society in mobile qualitative training and retraining, conform to humanistic principles, according to which no student of any level can be deprived to get the dream of education due to financial difficulties, geographical or temporary isolation, social insecurity or inability to attend educational institutions due to physical disabilities.

The statement of basic materials. The first attempts to introduce distance education technologies in the education sector were made in the 60s of the twentieth century in Western Europe and the United States.

The rapid development of information technology and computerization of the population have led to an increase in demand for new, specific technologies in education, which allows applicants to study at considerable distances from educational institutions. It is the criteria to which the distance learning conforms, and which has been and remains the subject of active scientific discussion both abroad and in our country.

Such a system of acquiring knowledge can significantly reduce the cost of education, as distance education is cheaper than traditional forms of higher education, and also reduces transport costs for travel to the place of study and back. Moreover, distance education can be obtained in any rhythm convenient for the applicant, distributing the workload at will. With the correct organization of classes and control of knowledge high efficiency of this method of professional education can be achieved through the use of new software and hardware platforms and electronic courses.

On the other hand, critics of distance education say that its quality cannot be compared even with extramural education, and such

заочною формою, а подібні освітні технології дозволяють лише отримати диплом з мінімальним вкладенням сил і засобів без придбання фактичних знань. Низьку якість дистанційної освіти, на думку ряду фахівців, можна пояснити відсутністю якісних методик дистанційного викладання, середньою якістю електронних курсів, а також самих електронних освітніх середовищ.

Висновки. Соціокультурна та гуманістична орієнтація системи дистанційного навчання відповідає тенденціям, що відбувається у світовій системі освіти. Загальносвітові тенденції гуманітаризації освіти, в цілому, і системи дистанційного навчання, зокрема доводять що престиж і затребуваність дистанційного навчання в найближчі роки будуть неухильно зростати. Освітнім закладам необхідно звернути на цей факт більше уваги, при цьому слід враховувати вимоги споживачів освітніх послуг до технологій, якості і мобільності отримуваної освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, дистанційні технології, інформаційне середовище, віртуальне навчальне середовище..

educational technologies allow only to obtain a diploma with minimal investment of effort and resources without acquiring factual knowledge. The low quality of distance education, according to some experts, can be explained by the lack of quality methods of distance teaching, the average quality of e-courses, as well as the e-learning environments themselves.

Conclusions. Socio-cultural and humanistic orientation of the distance education system conforms to the tendencies taking place in the world education system. Global educational tendencies in the humanization of education in general, and the distance education system in particular, prove that the prestige and demand for distance education in the coming years will grow steadily. Educational institutions need to pay more attention to this fact taking into account the requirements of consumers of educational services to technologies, quality and mobility of education.

Keywords: distance education, distance technologies, informational environment, virtual learning environment.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Освітня галузь за останні десятиріччя потерпіла суттєві зміни завдяки активному розвитку нових інформаційних технологій, інтерактивних засобів комунікації та сучасних технологій зв'язку. Їхній вплив на форми та методи навчання виявляється в істотній інтенсифікації процесу передачі знань та дозволяє вивести на якісно новий рівень не тільки сам процес організації навчання, а й істотно впливає на сприйняття та засвоєння необхідної інформації. Крім того, завдяки використанню сучасних пошукових систем змінився і сам процес доступу до омріяних знань. Бібліотечні каталоги, архіви, довідники стали доступними для широкого кола, і, при оволодінні певними навичками, дозволяють винаходити практично будь-які відомості щодо об'єктів пізнання. Стрімкий розвиток дистанційної форми навчання обумовлений, насамперед, появою принципово нових умов роботи з інформацією завдяки можливостям, які надають нові інформаційні технології. Технологічність освітньої галузі дозволяє отримати знання на відстані від навчального закладу і це вже стає нормою.

Однак, незважаючи на те, що дистанційна освіта є предметом наукових дискусій не одне десятиріччя її можливості все ще потребують ретельного розгляду, особливо у світлі останніх подій у всесвіті.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Вивченням загальних теоретичних та методологічних питань застосування дистанційного навчання на різних рівнях освітнього процесу займалися як вітчизняні так і зарубіжні вчені.

У дисертаційному дослідженні Б. І. Шуневича було детально обґрунтовано термінологію дистанційного навчання у вищій школі, вивчено та класифіковано моделі організації нової форми навчання як за кордоном так і в Україні. Детальний порівняльний аналіз “зарубіжних і вітчизняних віртуальних навчальних середовищ, які часто використовуються в процесі організації дистанційного навчання в Європі та Північній Америці” дозволив досліднику запропонувати “інтегровану схему класифікації моделей дистанційного навчання, з компонентів якої навчальний заклад може створити власну модель залежно від його потреб і можливостей” [20, с. 23].

П. І. Федорук, розкриваючи сутність поняття “адаптована система дистанційного навчання та контролю знань” та обґрунтовуючи принципи її функціонування, запропонував ефективні механізми вирішення актуальних питань сучасної дистанційної освіти, пов'язаних з удосконаленням системи контролю знань студентів. Він довів, що застосування розроблених ним методів “реалізації процесу адаптивного навчання та контролю знань з використанням інтелектуальних Інтернет-технологій, дозволяє зберегти якість традиційних технологій передачі знань і в окремих випадках за рахунок використання адаптаційних алгоритмів забезпечити помітне підвищення результатів навчання студентів” [17].

Активізації пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання була присвячена робота української дослідниці О. В. Собаєвої. Вона обґрунтувала “дидактичні особливості використання комп'ютерних засобів” та впровадила у освітній процес “педагогічну технологію дистанційного навчання, спрямовану на активізацію пізнавальної діяльності студентів”, що, на її думку, забезпечило “активне співробітництво студентів і викладачів у віртуальному навчальному просторі” [15].

З'явилася низка робіт, присвячених загальнопедагогічним питанням підготовки фахівців в умовах дистанційного навчання (І. В. Бацуровська, Ю. П. Біляй, І. В. Герасименко, О. О. Гнедкова, Д. О. Касаткін, Є. Г. Прокоф'єв, В. А. Свідовська, Н. О. Якименко, С. О. Ястремська тощо), обґрунтовано доцільність використання дистанційних курсів в системі довузівської підготовки абітурієнтів (О. М. Хара [18]), доведено доцільність дистанційної підтримки діяльності студентів під час проведення педагогічної практики та організації самостійної роботи (М. А. Умрик [16]), досліджено формування інформатичних компетентностей вчителів та визначено “ефективність використання інформаційно-комунікаційних і дистанційних технологій та форм навчання в їх професійній діяльності” (Є. М. Смирнова-Трибульська [14]), розроблено “комп'ютерно орієнтоване середовище проектування електронних освітніх ресурсів для відкритих університетських систем підвищення кваліфікації викладачів” (О. А. Щербина [19]); необхідність та перспективи дистанційного навчання студентів-інвалідів обговорювалися

в роботах російських вчених П. В. Лаврова, В. В. Нарушевича, Д. Ф. Романенкової, Н. Ф. Телешевої.

І. В. Борисов підкреслюючи “актуальність досліджень розвитку дистанційної вищої освіти за умов її модернізації, а також необхідність розробки інноваційних дистанційних освітніх моделей вищої освіти з урахуванням можливостей і ризиків глобалізаційного розширення світового освітнього простору”, зауважує, що дистанційне навчання не може “виступати заміною очної або заочної форм навчання, а лише доповнює їх, що, в свою чергу, виступає важливим елементом створення сучасного, мобільного, високотехнологічного освітнього середовища” [2, с. 15].

Таким чином, дистанційне навчання все ще залишається дискурсивною та недостатньо розробленою технологією освіти, яка потребує більш ретельного розгляду, особливо з урахуванням останніх подій у світі.

Формулювання цілей і завдань статті. Метою даної наукової розвідки є аналіз можливостей дистанційного навчання, перспективи і напрямки його розвитку як самостійної технології освіти, яка враховує потребу суспільства в мобільній якісній професійній підготовці і перепідготовці кадрів, відповідає гуманістичним принципам, згідно яким жоден здобувач освіти будь якого рівня не може бути позбавлений можливості отримати омріяну освіту через фінансові труднощі, географічну або тимчасову ізоляцію, соціальну незахищеність або неможливості відвідувати освітні установи в силу фізичних недоліків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перші спроби впровадження в освітянську галузь технологій дистанційного навчання були зроблені ще в 60-х роках ХХ століття в країнах Західної Європи і США. Перший в світі університет дистанційної освіти - Відкритий Університет - був створений у Великобританії, його особисто курирував прем'єр-міністр Гарольд Вілсон, за участю якого були розроблені навчальні плани, програми, навчально-методичні посібники та освітні технології. Засновником університету виступила сама королева, а ректором призначений спікер палати громад. Основною метою розвитку дистанційних технологій - є залучення іноземних студентів. Так, у 2003 році був запущений веб-проект UkeU, який розрахований на те, що 80 % всіх слухачів припадатиме на зарубіжних користувачів. Відкритий Університет більш ніж за сорок років свого існування став найбільшим і зайняв місце світового лідера в дистанційному навчанні. На сьогоднішній день в більш ніж 400 навчальних центрах навчаються понад 200 тис. осіб, а всього з моменту заснування університету понад три мільйони осіб отримали освіту за програмами дистанційного навчання [1].

Розвиток світового ринку дистанційної освіти отримав величезний поштовх з розвитком інформаційних технологій, і, в першу чергу, комп'ютерних мереж, що дозволили охопити величезну аудиторію слухачів практично в будь-якій точці світу. За допомогою інтернет-технологій будь-яка людина може отримати освіту в будь-якому вищому навчальному закладі, не виходячи з дому. На сьогоднішній день існує велика кількість систем управління навчанням, які дозволяють забезпечити повноцінну освіту за допомогою інтернет-технологій. Лідером в дистанційній освіті на даний час є США, що займають разом з

Канадою більше 50% всього ринку електронної освіти [11].

Бурхливий розвиток ринку дистанційної освіти та її доступність забезпечило швидке зростання слухачів, які здобувають освіту за допомогою електронного навчання. За прогнозами науковців до 2025 року число тих, хто навчається за дистанційною формою може досягти 650 мільйонів осіб [1].

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та комп'ютеризація населення зумовили зростання попиту на нові, специфічні технології в освіті, що дозволяє здобувачам навчатися на значних відстанях від закладів освіти. Саме цьому критерію і відповідає дистанційне навчання яке було й залишається предметом активної наукової дискусії як за кордоном, так і в нашій країні.

У зв'язку із пандемією COVID-19 дистанційна форма навчання на досить тривалий проміжок часу зайняла панівне місце у всій освітній галузі. З інноваційної форми навчання, або такої що особистість обирає свідомо, враховуючи певні обставини (довготривале відрядження, хвороба, перебування за кордоном, догляд за дитиною, інвалідність тощо), практично миттєво перетворилася на обов'язкову норму для всіх учасників освітнього процесу. Це було зазначено у відповідних нормативних документах Міністерства освіти і науки України [7;8].

В цих документах було визначено, що "структуру навчального року та форми організації навчання, зокрема і під час карантину, визначає педагогічна рада закладу освіти" [10]. Відповідне роз'яснення було опубліковано на сайті МОН.

Слід зазначити, що дистанційне навчання в нашій країні має досить багату передісторію. На початку ХХІ сторіччя воно було проголошено "частиною системи освіти в Україні, зі своєю нормативно-правовою базою, організаційно оформленою структурою, кадровим, системотехнічним, матеріально-технічним та фінансовим забезпеченням, що реалізує дистанційне навчання на рівнях загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти, а також самоосвіти" [9].

З метою дослідження методик навчання дисциплін та підготовки педагогічного складу з використанням дистанційної форми, в Україні були створені спеціальні методичні центри: Інститут дистанційних технологій навчання (Київ), Український центр дистанційної освіти (Київ), проблемна лабораторія дистанційного навчання (Харків) та багато інших організацій., результати роботи яких знайшли відображення у відповідних наукових дослідженнях.

Так, прихильники дистанційної освіти І. В. Бацуровська, О. О. Гнєдкова, М. М. Моцар, Є. Г. Прокоф'єв, О. В. Собаєва, Ю. В. Фальштинська, П. І. Федорук, Б.І. Шуневич та інші, виділяючи її незаперечні переваги, стверджують, що дистанційна освіта необхідна вітчизняній вищій школі на сучасному етапі її розвитку.

До основних переваг дистанційного навчання дані автори відносять можливість отримати освіту в будь-якому навчальному закладі, незалежно від місця перебування здобувача освіти, що стає вельми актуальним для особливих обставин, таких як, наприклад, оголошення карантину у зв'язку із пандемією COVID-19. Також зростає кількість бажаючих отримати вищу освіту дистанційно серед працюючих людей, для яких така форма може стати єдиною прийнятним варіантом отримання необхідної кваліфікації.

Подібна система отримання знань дозволяє значно знизити витрати на навчання, оскільки дистанційна освіта дешевше традиційних форм вищої освіти, а також дозволяє скоротити транспортні витрати на проїзд до місця навчання і назад. Більш того, дистанційну освіту можна отримувати в будь-якому зручному для здобувача ритмі, розподіляючи навчальне навантаження за власним бажанням, а при правильній організації занять та контролю знань може бути досягнута висока ефективність такого способу отримання фахової освіти завдяки використанню нових програмно-апаратних платформ і електронних курсів.

З одного боку дистанційна форма навчання є достатньо доступною, і в останні роки на неї була зосереджена увага з боку людей, що мають особливі освітні потреби, які не можуть тимчасово або постійно відвідувати заклади освіти, або перебувають у складних життєвих обставинах, що не дозволяють відвідувати навчальні заняття щоденно. Вона виявилася досить зручною для людей, що перебувають за кордоном і не можуть відвідувати освітній заклад, навіть під час сесії (як це передбачено, наприклад, заочною формою навчання). З іншого боку, такий спосіб отримання професійної освіти вимагає певної матеріальної оснащеності і є більш менш доступним тільки для сімей або в містах та районах, які мають достатню матеріально технічну базу.

Крім того, дистанційна форма навчання отримала визнання серед працюючих людей, для яких такий варіант є найбільш зручним щодо отримання необхідної кваліфікації. Така система отримання освіти дозволяє в значному ступеню знизити витрати на навчання, оскільки дистанційна значно дешевше традиційних форм організації освітнього процесу; скоротити транспортні затрати, через те що зникає необхідність регулярних відвідувань освітнього закладу; таку освіту можна здобувати в будь-якому зручному для користувача ритмі, розподіляючи навчальне навантаження за власним бажанням, а використання сучасних інформаційних технологій та інтерактивних методів навчання дозволяє досягнути високої ефективності.

На сьогоднішній момент на сайті Міністерства освіти та науки України є перелік закладів вищої освіти, які надають можливість здобувачам отримувати відповідну кваліфікацію дистанційно [6]. Крім того, для дітей що проживають на тимчасово окупованій території Луганської та Донецької областей дистанційне отримання атестату про середню освіту стало з 2014 року єдиною альтернативою.

Прихильники дистанційного навчання виділяють такі його особливості та переваги: безперервність, доступність, економічність, індивідуалізація та диференціація навчання, інноваційність, мобільність. Серед основних особливостей дистанційного навчання також підкреслюють “його інтерактивний характер, індивідуалізований процес передачі й засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності, необхідність чіткого планування у часі, інтенсивність дискусій, необхідність участі слухачів у коригуванні структури, змісту й ефективності курсу” [4].

І. В. Герасименко, досліджуючи методики використання технологій дистанційного навчання в підготовці бакалаврів, розкриває сутність Інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання, - “це

технології створення, накопичення, зберігання та доступу до веб-ресурсів (електронних ресурсів) навчальних дисциплін (програм), а також забезпечення організації і супроводу навчального процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі мережі Internet" [3, с. 8]. Гнучкість та чималий інструментарій дистанційної освіти дає змогу використовувати ці технології і за інших форм навчання.

З іншого боку, критики дистанційної освіти заявляють, що її якість не можна порівняти навіть із заочною формою, а подібні освітні технології дозволяють лише отримати диплом з мінімальним вкладенням сил і засобів без придбання фактичних знань. Низьку якість дистанційної освіти, на думку ряду фахівців, можна пояснити відсутністю якісних методик дистанційного викладання, середньою якістю електронних курсів, а також самих електронних освітніх середовищ. Крім низької якості одержуваних знань, противники дистанційної освіти висказують сумніви відносно того, що студенти, які навчаються за дистанційними програмами отримують таку ж кваліфікацію і мають такі ж знання та навички, як і здобувачі освіти за очною формою. Відсутність безпосереднього спілкування між викладачем та студентом, на їхню думку, знижує емоційне забарвлення знань, що передаються дистанційно і вказують на те, що така освіта підходить далеко не всім, пов'язуючи це з необхідністю постійного самоконтролю і самодисципліни з боку самого здобувача вищої освіти. Все це може суттєво впливати на рівень зацікавленості студента в навчанні.

Слід розмежовувати можливості заочної та дистанційної форм навчання. Н. Самолюк та М. Швець наголошують на тому, що "навчаючись на заочному, студент зустрічається з викладачем на вичитування лекцій та іспитах, а основний матеріал освоює самостійно і до всього доходить сам, то дистанційне навчання має на увазі, що обидві сторони знаходяться на зв'язку практично постійно і спілкуються за допомогою передових технологій" [13]. Тобто викладач за такої форми організації навчального процесу буде витрачати більше часу на кожного окремого здобувача освіти, ніж при заочній. І це потребує, насамперед, перегляду існуючих норм розрахунку навчального навантаження викладача. Звертаємо увагу на те, що з одного боку викладач також може досить гнучко оперувати своїм часом, і обирати для спілкування зі студентами зручний розклад, однак це спілкування вже носить індивідуальний характер і в цілому потребує значно більшого часу.

Дистанційне навчання має свої недоліки, з яких, найчастіше дослідники виокремлюють наступні: "виникнення перебоїв в доступі до віддалених ресурсів; некомпетентність педагогів в питанні організації дистанційної освіти з використанням нових інформаційно-комунікаційних технологій; складність контролю самостійності виконання завдань; складність мотивації та контролю своєчасності виконання завдань через відведення більшої частини навчального матеріалу на самостійне опрацювання; складність організації спільних видів діяльності з метою комунікації та обміну досвідом" [5].

Не дивлячись на труднощі, які виникають в ході реалізації дистанційного навчання, необхідно пам'ятати, що в системі освіти дистанційне навчання відповідає найважливішому принципу

гуманістичності, згідно з яким ніхто не повинен бути позбавлений можливості навчатися та отримувати якісні знання. При наявності певної мотивації у всіх, без винятку, учасників освітнього процесу дистанційна форма отримання фахових знань може забезпечити достатньо високий рівень професійної підготовки за рахунок вирішення організаційних та матеріальних питань, пов'язаних з використанням нових засобів інформаційних технологій, інтерактивних засобів комунікації та сучасних технологій зв'язку.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Дистанційне навчання має свої переваги: по-перше, це соціально-орієнтована технологія навчання, яка здатна забезпечити виконання прав та реалізацію освітніх потреб практично всіх бажаючих, незалежно від стану здоров'я; по-друге, вона достатньо гнучка, та дозволяє освітнім закладам самим визначати структуру навчального року та форми організації навчання (це було закріплено у відповідному листі Міністерства освіти і науки України); по-третє, у більшій мірі дозволяє реалізувати індивідуальний підхід до навчання, в залежності від можливостей та пізнавальних інтересів здобувачів освіти; по-четверте, дозволяє передати більші обсяги теоретичної інформації; по-п'яте, використання інтерактивних технологій навчання та сучасних інформаційно-комунікаційних засобів дозволяє отримати фахову освіту в будь якій країні світу.

Серед недоліків дистанційної освіти можна виокремити високі матеріальні витрати на необхідне обладнання і підключення до Інтернету; недостатній рівень володіння інформаційними комп'ютерними технологіями учасників освітнього процесу; недостатній педагогічний професіоналізм викладачів та їх готовність здійснювати освітній процес за нових умов; дистанційне навчання підходить не до всіх професій. Особливо слід відмітити низьку готовність керівників освітянських закладів до грамотного забезпечення організації навчального процесу та здійснення контролю за його якістю.

Однак, в контексті реформування української освіти велике значення набуває питання розвитку таких форм навчання, які б відповідали основній меті гуманітаризації освіти, а саме, в повній мірі сприяли задоволенню соціального замовлення орієнтованого на формування вільного, творчо мислячого носія професійної культури, що володіє соціальною відповідальністю.

Саме, соціокультурна та гуманістична орієнтація системи дистанційного навчання відповідає тенденціям, що відбувається у світовій системі освіти. Загальносвітові тенденції гуманітаризації освіти, в цілому, і системи дистанційного навчання, зокрема доводять що престиж і затребуваність дистанційного навчання в найближчі роки будуть неухильно зростати. Освітнім закладам необхідно звернути на цей факт більше уваги, при цьому слід враховувати вимоги споживачів освітніх послуг до технологій, якості і мобільності отримуваної освіти.

Все це обумовлює актуальність подальшого дослідження розвитку дистанційної вищої освіти в умовах її модернізації та реаліях інформаційної епохи, а також необхідність розробки інноваційних дистанційних освітніх моделей вищої освіти з урахуванням можливостей і ризиків глобалізаційного розширення світового освітнього простору,

потенціалу сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і поточних потреб українських університетів.

Список використаних джерел:

1. Батаев, АВ 2015. 'Анализ мирового рынка дистанционного образования', *Молодой ученый*, № 20 (100), с. 205-208. Доступно: <<https://moluch.ru/archive/100/22587>> [22 Червень 2020].
2. Борисов, ИВ 2017. 'Дистанционное обучение в образовательных практиках российской молодежи'. Автореферат диссертации кандидата наук, *ФГБОУ ВО «Кубанский государственный технологический университет»*, Краснодар, 22 с.
3. Герасименко, ІВ 2014. 'Методика використання технологій дистанційного навчання в підготовці бакалаврів комп'ютерних наук'. Автореферат диссертации кандидата наук, *Черкаський державний технологічний університет*, Черкаси, с. 22.
4. Іваненко, Ю 2020. 'Дистанційне навчання як засіб розвитку самоорганізації студентів', *Проблеми сучасної психології*, Випуск 49, с. 60-83. Доступно: <<http://journals.urau.ua/index.php/2227-6246/article/view/206849/206801>>. [20 Червень 2020].
5. Карпова, ІА & Быкова, ОС 2018. 'Дистанционное обучение как инновационная образовательная среда', *Инновационная наука* № 9, с. 60-62.
6. Міністерство освіти і науки України, 2017-2019. 'Дистанційна освіта'. Доступно: <<https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/distancijna-osvita>>. [20 Червень 2020].
7. Міністерство освіти і науки України, 2020. 'Лист МОН України №1/9-154 "Про карантин" від 11.03.2020'. Доступно: <<https://mon.gov.ua/ua/search?key=Лист%20МОН%20України%20№1/9-154%20Про%20карантин>>. [20 Червень 2020].
8. Міністерство освіти і науки України, 2020. 'Лист МОН України №1/9-173 "Щодо організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти під час карантину" від 23.03.2020'. Доступно: <<https://mon.gov.ua/ua/search?key%20Лист%20МОН%20України%20№1/9-173>>. [20 Червень 2020].
9. Міністерство освіти і науки України, 2013. 'Наказ МОН України № 466 "Про затвердження Положення про дистанційне навчання" від 25.04.2013'. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>>. [20 Червень 2020].
10. Міністерство освіти і науки України, 2017-2019. 'Новини'. Доступно: <<https://mon.gov.ua/ua/news/strukturu-ta-formi-navchannya-na-chas-karantinu-viznachayut-shkoli-roz'yasnennya-mon>>. [20 Червень 2020].
11. Раицкая, ЛК 2002. 'Дистанционное образование в США', *Филологические науки в МГИМО: Сб. научных трудов*, Москва: МГИМО, № 10 (25), с.147-155.
12. Романенкова, ДФ 2004. 'Дидактические условия дистанционного обучения студентов-инвалидов'. Автореферат диссертации кандидата наук, *Челябинский государственный университет*, Челябинск, с. 22.
13. Самолук, Н & Швець, М 2013. 'Актуальність і проблемність дистанційного навчання', *Нова педагогічна думка*, № 1.1, с. 193. Доступно: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_1_50>. [20 Червень 2020].
14. Смирнова-Трибульська, ЄМ 2008. 'Теоретико-методичні основи формування інформатичних компетентностей вчителів природничих дисциплін у галузі дистанційного навчання'. Автореферат дисертації доктора наук, *Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова*, Київ, с. 44.
15. Собаєва, ОВ 2001. 'Активізація пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання'. Автореферат дисертації кандидата наук, *Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди*, Харків, с. 19.

16. Умрик, МА 2008. 'Організація самостійної роботи майбутніх учителів інформатики в умовах дистанційного навчання інформатичних дисциплін'. Автореферат дисертації кандидата наук, *Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова*, Київ, с. 20.
17. Федорук, ПІ 2009. 'Адаптивна система дистанційного навчання та контролю знань на базі інтелектуальних Інтернет-технологій'. Автореферат дисертації доктора наук, *НАН України, Ін-т пробл. мат. машин і систем*, Київ, с. 37.
18. Хара, ОМ 2010. 'Дистанційне навчання математики абітурієнтів у системі довузівської підготовки'. Автореферат дисертації кандидата наук, *Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова*, Київ, с. 20.
19. Щербина, ОА 2019. 'Комп'ютерно орієнтоване середовище проектування електронних освітніх ресурсів для відкритих університетських систем підвищення кваліфікації викладачів'. Дисертація доктора наук, *Інститут інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України*, Київ.
20. Шуневич, БІ 2008. 'Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки'. Дисертація доктора наук, *Інститут вищої освіти АПН України*, Київ.

References:

1. Bataev, AV 2015. 'Analiz mirovogo rynka distancionnogo obrazovaniya (Analysis of the world market for distance education)', *Molodoj uchenyj*, № 20 (100), s. 205-208. Dostupno: <<https://moluch.ru/archive/100/22587>> [22 Cherven 2020].
2. Borisov, IV 2017. 'Distancionnoe obuchenie v obrazovatelnyh praktikah rossijskoj molodezhi (Distance learning in educational practices of Russian youth)'. Avtoreferat disertacii kandidata nauk, *FGBOU VO «Kubanskij gosudarstvennyj tehnologicheskij universitet»*, Krasnodar, 22 s.
3. Gerasimenko, IV 2014. 'Metodika vikoristannya tehnologij distancijnogo navchannya v pidgotovci bakalavriv komp'yuternih nauk (Methods of using distance learning technologies in the training of bachelors of computer science)'. Avtoreferat disertacii kandidata nauk, *Cherkaskij derzhavnij tehnologichnij universitet*, Cherkasi, s. 22.
4. Ivaneko, Yu 2020. 'Distancijne navchannya yak zasib rozvitku samoorganizaciyi studentiv (Distance learning as a means of developing students' self-organization)', *Problemi suchasnoyi psihologiyi*, Vipusk 49, s. 60-83. Dostupno: <<http://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/view/206849/206801>>. [20 Cherven 2020].
5. Karpova, IA & Bykova, OS 2018. 'Distancionnoe obuchenie kak innovacionnaya obrazovatel'naya sreda (Distance learning as an innovative educational environment)', *Innovacionnaya nauka* № 9, s. 60-62.
6. Ministerstvo osviti i nauki Ukraini, 2017-2019. 'Distancijna osvita (Distance education)'. Dostupno: <<https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/distancijna-osvita>>. [20 Cherven 2020].
7. Ministerstvo osviti i nauki Ukraini, 2020. 'List MON Ukraini №1/9-154 "Pro karantin" vid 11.03.2020 (Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine /1 / 9-154 "On quarantine" dated 11.03.2020)'. Dostupno: <<https://mon.gov.ua/ua/search?key=List%20MON%20Ukrayini%20N%201/9-154%20Pro%20karantin>>. [20 Cherven 2020].
8. Ministerstvo osviti i nauki Ukraini, 2020. 'List MON Ukraini №1/9-173 "Shodo organizaciyi osvitnogo procesu v zakladah zagalnoyi serednoyi osviti pid chas karantinu" vid 23.03.2020 (Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine №1 / 9-173 "On the organization of the educational process in general secondary education institutions during quarantine" dated 23.03.2020)'. Dostupno: <<https://mon.gov.ua/ua/search?key%20List%20MON%20Ukrayini%20N%201/9-173>>. [20 Cherven 2020].

9. Ministerstvo osviti i nauki Ukrayini, 2013. 'Nakaz MON Ukrayini № 466 "Pro zatverdzhennya Polozhennya pro distancijne navchannya" vid 25.04.2013 (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 466 "On approval of the Regulation on distance learning" dated 25.04.2013)'. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>>. [20 Cherven 2020].
10. Ministerstvo osviti i nauki Ukrayini, 2017-2019. 'Novini (News)'. Dostupno: <<https://mon.gov.ua/ua/news/strukturu-ta-formi-navchannya-na-chas-karantynu-viznachayut-shkoli-roz'yasnennya-mon>>. [20 Cherven 2020].
11. Raickaya, LK 2002. 'Distancionnoe obrazovanie v SShA (Distance education in the USA)', *Filologicheskie nauki v MGIMO: Sb. nauchnyh trudov*, Moskva: MGIMO, № 10 (25), s. 147-155.
12. Romanenkova, DF 2004. 'Didakticheskie usloviya distancionnogo obucheniya studentov-invalidov (Didactic conditions for distance learning for disabled students)'. Avtoreferat dissertacii kandidata nauk, *Chelyabinskij gosudarstvennij universitet*, Chelyabinsk, s. 22.
13. Samolyuk, N & Shvec, M 2013. 'Aktualnist i problemnist distancijnogo navchannya (Relevance and problems of distance learning)', *Nova pedagogichna dumka*, № 1.1, c. 193. Dostupno: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_1_50>. [20 Cherven 2020].
14. Smirnova-Tribulska, YeM 2008. 'Teoretiko-metodichni osnovi formuvannya informatichnih kompetentnostej vchiteliv prirodnicnih disciplin u galuzi distancijnogo navchannya (Theoretical and methodological foundations of the formation of information competencies of teachers of natural sciences in the field of distance learning)'. Avtoreferat disertaciyi doktora nauk, *Nac. ped. un-t im. M.P.Dragomanova*, Kiyiv, s. 44.
15. Sobayeva, OV 2001. 'Aktivizaciya piznavalnoyi diyalnosti studentiv v umovah distancijnogo navchannya (Activation of cognitive activity of students in terms of distance learning)'. Avtoreferat disertaciyi kandidata nauk, *Hark. derzh. ped. un-t im. G. S. Skovorodi*, Harkiv, s. 19.
16. Umrik, MA 2008. 'Organizaciya samostijnoyi roboti majbutnih uchiteliv informatiki v umovah distancijnogo navchannya informatichnih discipline (Organization of independent work of future teachers of computer science in terms of distance learning of computer science disciplines)'. Avtoreferat disertaciyi kandidata nauk, *Nac. ped. un-t im. M.P.Dragomanova*, Kiyiv, s. 20.
17. Fedoruk, PI 2009. 'Adaptivna sistema distancijnogo navchannya ta kontrolyu znan na bazi intelektualnih Internet-tehnologij (Adaptive system of distance learning and knowledge control based on intelligent Internet technologies)'. Avtoreferat disertaciyi doktora nauk, *NAN Ukrayini, In-t probl. mat. mashin i sistem*, Kiyiv, s. 37.
18. Hara, OM 2010. 'Distancijne navchannya matematiki abiturientiv u sistemi dovuzivskoyi pidgotovki (Distance learning of mathematics of entrants in the system of pre-university training)'. Avtoreferat disertaciyi kandidata nauk, *Nac. ped. un-t im. M.P.Dragomanova*, Kiyiv, s. 20.
19. Sherbina, OA 2019. 'Komp'yuterno oriyentovane seredovishe proektuvannya elektronnih osvitnih resursiv dlya vidkritih universitetskih sistem pidvishennya kvalifikaciyi vkladachiv (Computer-oriented environment for designing electronic educational resources for open university teacher training systems)'. Disertaciya doktora nauk, *Institut informacijnih tehnologij i zasobiv navchannya Nacionalnoyi akademiyi pedagogichnih nauk Ukrayini*, Kiyiv.
20. Shunevich, BI 2008. 'Rozvitok distancijnogo navchannya u vishij shkoli krayin Yevropi ta Pivnichnoyi Ameriki (Development of distance learning in higher education in Europe and North America)'. Disertaciya doktora nauk, *Institut vishoyi osviti APN Ukrayini*, Kiyiv.